

FINANCOVÁNO
EVROPSKOU UNIÍ
AZYLOVÝ, MIGRAČNÍ
A INTEGRAČNÍ FOND

ombudsman
veřejný ochránce práv

ZPRÁVA ZE SLEDOVÁNÍ VYHOŠTĚNÍ

Ve: Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence
Brno

Druh sledování: trest vyhoštění

Vyhošťovaná osoba: Pan A, nar. xxx, st. přísl. Ukrajina
Pan B, nar. yyy, st. přísl. Ukrajina

Datum realizace: 20. dubna 2018

Datum vydání zprávy: 6. června 2018

Sledování provedla: Mgr. Veronika Sedláková

Spisová značka: 24/2018/NZ/VS

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

Obsah

Úvodní informace	3
Právní rámec sledování vyhoštění	3
Zpráva ze sledování vyhoštění	4
Informace o vyhošťovaných osobách	5
Průběh sledování vyhoštění	6
Shrnutí	7
Průběh realizace vyhoštění	8
Přehled opatření k nápravě	9

Úvodní informace

Právní rámec sledování vyhoštění

Veřejný ochránce práv provádí podle § 1 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv¹ sledování *zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajištěných cizinců a trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody* (dále jen „sledování vyhoštění“). Mandát ochránce pro sledování vyhoštění plyne z implementace čl. 8 odst. 6 Návržové směrnice.² Působnost ochránce v této oblasti vychází také z Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení,³ jehož účelem je prevence mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, a tedy i z výkonu svého mandátu „národního preventivního mechanismu“. Kombinace obou mechanismů kontroly zajišťuje efektivní preventivní ochranu práv cizinců a kontrolu zacházení s nimi v procesu navrácení.

Cílem sledování vyhoštění je zajistit respektování práv zajištěných, vyhošťovaných, předávaných a prováděných cizinců (dále jen „vyhošťovaných cizinců“ nebo „vyhošťovaných osob“), zvyšovat standard zacházení s cizinci, jakož i dodržování mezinárodních závazků České republiky v této oblasti. Cílem je rovněž posilovat ochranu zvláště zranitelných osob, kterými jsou nezletilí bez doprovodu, osoby se zdravotním postižením apod.

Ochránce je o každém výkonu správního či trestního vyhoštění, předání nebo průvozu informován s předstihem. Policie České republiky poskytuje pověřeným zaměstnancům Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen „Kancelář“) během sledování vyhoštění nezbytnou součinnost dle zákona o pobytu cizinců.⁴

Pověření zaměstnanci Kanceláře jsou oprávněni s vědomím vedoucího zařízení vstoupit do detenčního zařízení, kde se vyhošťovaná osoba nachází. Pověření zaměstnanci Kanceláře mohou klást otázky subjektům participujícím na vyhoštění, zejména eskortujícím policistům a zaměstnancům Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Pověření zaměstnanci Kanceláře jsou oprávněni hovořit s cizincem bez přítomnosti třetích osob

1 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES, ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků (dále jen „Návržová směrnice“).

3 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 78/2006 Sb. m. s. o přijetí Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

4 V souladu s § 21a odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv a § 178d odst. 1 a 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

a nahlížet do veškeré dokumentace související s nuceným návratem, včetně zdravotnické dokumentace.⁵

Základní lidská práva a svobody vyhošťovaných osob jsou garantována v Listině základních práv a svobod, v řadě mezinárodních úmluv, které jsou pro Českou republiku závazné (např. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod⁶), a také v právu Evropské unie (např. Listina základních práv Evropské unie⁷, Návratová směrnice apod.). Konkrétní úpravu práv a povinností vyhošťovaných osob upravují zejména právní předpisy vztahující se k působnosti subjektů, které se na realizaci vyhoštění, předání a průvozu podílejí. Předně jde o Policii České republiky, které je zákonem svěřen výkon vyhoštění cizince.⁸ Postup policie při eskortách vyhošťovaných cizinců upravuje závazný pokyn policejního prezidenta o eskortách.⁹

Při posuzování samotného zacházení s osobami vyhošťovanými vychází ochránce rovněž z judikatury Evropského soudu pro lidská práva,¹⁰ standardů formulovaných Radou Evropy¹¹ nebo Evropským výborem pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT).¹²

Zpráva ze sledování vyhoštění

Ochránce ve zprávě předkládá svá zjištění, hodnocení, návrhy opatření k nápravě a vyzývá odpovědné orgány a zařízení k odůvodněnému vyjádření, které se může týkat jak učiněných zjištění, tak opatření nebo termínů pro jejich naplnění. K vyjádření stanoví lhůtu.

Navržená opatření k nápravě jsou zpravidla různá svou naléhavostí, náročností a dobou potřebnou k provedení:

5 Podle § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv a v souladu s § 65 odst. 2 písm. m) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotnických službách), ve znění pozdějších předpisů.

6 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů.

7 Listina základních práv a svobod Evropské unie podepsaná dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, Úřední věstník 2012/C 326/391.

8 Podle § 152 a § 163 odst. 1 písm. h) zákona o pobytu cizinců; dle § 87 odst. 7 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

9 Závazný pokyn policejního prezidenta č. 159/2009 ze dne 2. prosince 2009, o eskortách, střežení osob a policejních celách, ve znění pozdějších předpisů.

10 European Court of Human Rights. Fact sheet – Collective expulsions of aliens [online]. Strasbourg ©European Court of Human Rights 2016 [cit. 2018-05-17]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Collective_expulsions_ENG.pdf.

11 Council of Europe. Twenty Guidelines on Forced Return [online]. Strasbourg © Council of Europe 2005 [cit. 2018-05-17]. Dostupné z: http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf.

12 European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman and Degrading Treatment or Punishment. CPT Standards [online]. Strasbourg © Council of Europe 2015 [cit. 2018-05-17]. Dostupné z: <http://cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.

- Opatření s lhůtou k plnění je třeba provést ve stanovené lhůtě, neboť jeho realizace si vyžádá zpravidla delší čas. Ochránce očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, zda a jak přesně provedou opatření a zda ve stanovené lhůtě nebo v jiném konkrétním termínu, anebo navrhnou alternativu opatření s konkrétním termínem naplnění.
- Opatření s průběžným plněním formuluje ochránce tam, kde je třeba zavést do praxe určitý pracovní postup nebo styl práce, nebo naopak něčeho se napříště zdržet. Ochránce očekává, že se tak stane bezodkladně a bude se dbát na uplatňování do budoucna. Očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, že opatření bylo realizováno a jak, nebo kdy a jak se tak stane, nebo navrhnou jeho alternativu.

Shledá-li ochránce vyjádření oslovených orgánů dostatečnými, vyzoomí je o tom. Může si rovněž vyžádat doplňující vyjádření. Rozhodující je pak vysvětlení zjištěných pochybení, doložení navržených opatření k nápravě či hodnověrný příslib jejich realizace. Neshledá-li ochránce vyjádření zařízení a oslovených orgánů dostatečnými, vyzoomí nadřízený úřad (případně vládu ČR, není-li nadřízeného úřadu) nebo informuje veřejnost.¹³

Po ukončení vzájemné komunikace zveřejním anonymizovanou zprávu ze sledování vyhoštění (vyjma jmen osob pověřených vedením zařízení) na svých internetových stránkách¹⁴ a v databázi Evidence stanovisek ochránce ESO.¹⁵

Informace o vyhošťovaných osobách

Vyhošťovanými osobami byly pan A, nar. xxx, a pan B, nar. yyy, oba státní příslušníci Ukrajiny. Pan A byl odsouzen trestním příkazem k trestu vyhoštění z území České republiky v délce 4 let. Následně byl na základě usnesení vzat do vyhošťovací vazby ve Vazební věznici Praha-Ruzyně,¹⁶ odkud byl dne 19. dubna 2018 přemístěn do Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno (dále jen „Vazební věznice Brno“) k realizaci trestu vyhoštění. Pan B byl odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody v délce 2 let a současně mu byl uložen trest vyhoštění z území České republiky v trvání 5 let.¹⁷ Dne 19. dubna 2018 byl přemístěn z Vazební věznice Praha-Ruzyně do Vazební věznice Brno z důvodu realizace trestu vyhoštění.

13 Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

14 Veřejný ochránce práv - ombudsman [online]. Brno: © Kancelář veřejného ochránce práv [cit. 2018-05-17]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/>.

15 Evidenci stanovisek ochránce (ESO) je dostupná z: <http://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search>.

16 Trestní příkaz Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 25. března 2018, sp. zn. 1T 36/2018; usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 25. března 2018, sp. zn. 1T 36/2018.

17 Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 25. července 2016, sp. zn. 29T 49/2016.

Průběh sledování vyhoštění

O realizaci trestu vyhoštění informovala policie písemně zaměstnance Kanceláře prostřednictvím oznámení o realizaci trestu vyhoštění dne 11. dubna 2018. Realizaci trestu vyhoštění provedli policisté Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje.

Sledování vyhoštění provedla pověřená zaměstnankyně Kanceláře Mgr. Veronika Sedláková ve dnech 19. až 20. dubna 2018. Zaměstnankyně Kanceláře provedla sledování veškerých procesů souvisejících s vyhoštěním cizinců až po jejich nástup do eskortního vozidla a odjezd z Vazební věznice Brno. Průběh eskorty z Vazební věznice Brno na hraniční přechod Starý Hrozenkov – Drietoma nebyl dále monitorován. Zaměstnanci Vazební věznice i eskortující policisté poskytli veškerou požadovanou součinnost, za což děkuji.

Cizinci byli o realizaci trestu vyhoštění informováni v dostatečném předstihu. Oba měli možnost kontaktovat své rodinné příslušníky a blízké osoby. Oba cizinci podstoupili lékařskou prohlídku s výsledkem, že jsou schopni eskorty na Ukrajinu. Po celou dobu, co byla pověřená zaměstnankyně Kanceláře přítomna, cizinci plně spolupracovali a dodržovali veškeré pokyny.

Shrnutí

V rámci sledování vyhoštění jsem se zabývala zejména tím, zda byly vyhošťované osoby připraveny na realizaci trestu vyhoštění, zda měly dostatečné povědomí o úkonech spojených s vyhoštěním a zda mohly kontaktovat své rodinné příslušníky a blízké. Také jsem se věnovala průběhu samotné návratové operace a způsobu, jakým eskortující policisté zacházeli s vyhošťovanými osobami.

Oceňuji vstřícný přístup eskortujících policistů k vyhošťovaným cizincům a projevenou spolupráci během realizace trestu vyhoštění. Také hodnotím pozitivně součinnost ze strany zaměstnanců Vazební věznice Brno. Zpráva ze sledování trestu vyhoštění přináší však také zjištění, které poukazuje na vyskytující se nedostatky v průběhu realizace nuceného návratu vyhošťovaných osob.

Realizace trestu vyhoštění cizinců by měla být provedena takovým způsobem, který neohrožuje bezpečnost vyhošťovaných osob. Policie použila k realizaci trestu vyhoštění speciálně upravené motorové vozidlo, které všem nebylo vybaveno bezpečnostními pásy ani jinými prvky pasivní bezpečnosti. **Používání takového vozidla je v rozporu s doporučeními CPT a představuje bezpečnostní hazard pro eskortované osoby.**

Vyzývám proto Policii České republiky, aby co nejdříve splnila mnou navržené opatření, a jednala tak v průběhu realizace trestu vyhoštění v souladu s mezinárodně přijatými standardy a českými právními předpisy.

Průběh realizace vyhoštění

Používání bezpečnostních pásů

Eskorta začíná okamžikem poučení vyhošťovaných osob policistou o omezení na jejich právech a sdělení, že budou eskortovány a končí předáním vyhošťovaných osob oprávněnému orgánu.¹⁸ Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení neb o trestání (CPT) opakovaně zdůraznil potřebu používání bezpečnostních pásů během realizace eskort. Podle CPT absence bezpečnostních pásů během eskorty osob představuje bezpečnostní hazard.¹⁹

Eskorta vyhošťovaných cizinců byla realizována speciálně upravených motorovým vozidlem, kde v zadní části vozidla byla umístěna dvě sedadla pro eskortující policisty v protisměru jízdy. Část, kde seděli cizinci, byla od těchto dvou sedadel oddělena plexisklem a vybavena pouze dřevěnými lavicemi na okraji auta. Vyhošťovaní cizinci neměli k dispozici bezpečnostní pásy, a tudíž nebyli během eskorty připoutáni.

Realizace trestu vyhoštění motorovým vozidlem, kde nejsou k dispozici bezpečnostní pásy nebo jiné prvky pasivní bezpečnosti vyhošťovaných osob, je v rozporu s doporučeními CPT a představuje bezpečnostní hazard pro eskortované osoby.

Na skutečnost, že eskortní vozidla neobsahují bezpečnostní pásy, jsem již opakovaně upozornila ve svých zprávách ze sledování vyhoštění. Zároveň jsem doporučila použití pouze vozidel, které jsou opatřeny bezpečnostními pásy, resp. vybavit eskortní vozidla bezpečnostními pásy či jinými prvky pasivní bezpečnosti přepravovaných osob.²⁰

Opatření k nápravě určené Krajskému ředitelství policie Jihomoravského kraje:

- 1) Zajistit, aby během eskorty vyhošťovaných osob byla použita pouze ta motorová vozidla, která jsou vybavena bezpečnostními pásy či jinými prvky pasivní bezpečnosti přepravovaných osob (průběžně).**

18 Ustanovení čl. 1 písm. a) závazného pokynu č. 159/2009 o eskortách, střežení osob a o policejních celách, ve znění pozdějších pokynů.

19 Report to the Government of the United Kingdom on the visit to the United Kingdom carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 17 to 28 September 2012 Europe United Kingdom: Visit 2012 (September). <http://www.cpt.coe.int/> [online]. 27. 3. 2014 [citováno 2018-05-17]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680698719>. Dále viz Report to the Slovenian Government on the visit to Slovenia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 31 January to 6 February 2012. <http://www.cpt.coe.int/> [online]. 19. 7. 2013 [citováno 2018-05-17]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680697db3>.

20 Zpráva ze sledování vyhoštění sp. zn. 50/2017/NZ, ze dne 13. prosince 2017, a zpráva ze sledování vyhoštění sp. zn. 20/2018/NZ ze dne 9. dubna 2018.

Přehled opatření k nápravě

Průběžně:

- **Opatření určené Krajskému ředitelství policie Jihomoravského kraje:**

Zajistit, aby během eskorty vyhošťovaných osob byla použita pouze ta motorová vozidla, která jsou vybavena bezpečnostními pásy či jinými prvky pasivní bezpečnosti přepravovaných osob.